

HKP 15 anlände

Försvarets nyaste helikoptersystem

Sedan årsskiftet flyger en ny helikoptertyp i Försvarsmaktens uniform – den italienska Agusta A 109E. I Sverige betecknas den som HKP 15. I inledningsskedet flyger två exemplar från Malmen utanför Linköping. Introduktionen av HKP 15 utgör ett första stort steg i moderniseringen av Försvarsmaktens helikopterflotta. ►►►

AV PETER LIANDER

►►► **D**en är underbar! Den är stark, snabb och har rena linjer. Det är lite sportbils känsla över den.

Det som avses är dock inte en bil utan Försvarens nyaste helikoptertyp Agusta A109E. Den som uttalar dessa superlativer är örlogskapten **Robert Karjel**, chef för det Initial Fielding team (IFT) som har bildats för detta nya helikoptersystem som betecknas HKP 15.

På sommaren 2001 beställde Försvarets materielverk 20 exemplar av Agusta A109 hos den välrenommerade tillverkaren i Italien. Företaget har levererat helikoptrar till alla de svenska försvarsgrenarna sedan 1960-talet och HKP 15 är den fjärde typen i ordningen.

Nyttillskottet HKP 15 är en del av den moderniseringsprocess som nu pågår av Försvarens helikopterflotta.

Utbildningen på den nya helikoptertypen genomfördes under några höstmånader i Italien. En svensk kontingent bestående av flygande och teknisk personal genomgick utbildning på den nya helikoptertypen i Italien under tio veckor.

Hittills är tio piloter, varav två provflygare från Försvarets materielverk, influgna på A109. Fyra av dem har fått sin utbildning i Sverige.

Dessa svarar nu för introduktionen av HKP 15 hos Helikopterflottiljen och dess fjärde helikopter bataljon i Linköping. Inledningsvis med visst stöd av ett fåtal instruktörer från Agusta.

Majorerna Dan Johannesson och Robert Karjel och Anders Larsson är bland de första som har utbildats på den nya HKP 15.

Två exemplar av Agusta A 109E i civilt utförande flygs av Helikopterflottiljen på Malmen. I utprovningssyfte är de målade i svart respektive grått och flygs enligt militära luftfartsbestäm-

De två HKP 15 som nu flyger i Sverige tillhör egentligen inte den beställda serien, utan är så kallade interimshelikoptrar. De tillhör tillverkaren men används av Försvarens materielverk i väntan på att serieleveranserna påbörjas senare i år.

– Vi flyger mycket för att få lära oss grundflygkänslan i maskinen, säger Robert Karjel.

– Men det är också viktigt att vi lär oss hur den fungerar underhållsmässigt, så att den organisationen får en bra start.

Robert Karjel anser A109 vara lättflyggen och pilotvänlig, vilket gör att piloten kan koncentrera sig mera på att utföra uppdraget än på att enbart ägna sig åt själva flygandet.

– Flygmässigt är den robust och känns

större än den är, dessutom den är otroligt okänslig för sidvind för att vara en liten stjärtrotorhelikopter.

Modern instrumentering

Instrumenteringen i interimshelikoptrarna karaktäriserar Robert Karjel som civil 1990-talsstandard:

– De är fint instrumenterade, med två skilda avioniksystem

Seriehelikoptrarna kommer i detta avseende att skilja sig markant. De kommer att ha en så kallad "glascockpit", där all information presenteras på tre bildskärmar. Mekaniska instrument av klocktyp förekommer inte alls.

I grunden är A109 en gammal konstruktion, den första flygningen genomfördes redan 1971. Men som med så mycket annan modern flygmateriel sker en kontinuerlig utveckling, så även med A109.

– Skalplåten och delar av rotorsystemet är detsamma, men i övrigt kan Agusta sägas ha gjort en helt ny helikopter. Huvudrotorn är ny, motorerna är modernare, avionik, elektronik, taktiska system och sensorer är nytt, säger Robert Karjel.

Avancerad utrustning

Systemmässigt kommer HKP 15 att vara mer avancerad än någon annan helikoptertyp som nu finns inom Försvarsmakten.

Det som avses är förekomsten av sensorer samt olika typer av kommunikations- och taktiska system. Det sistnämnda ska dock inte förväxlas med ett ledningssystem likt det som kommer att finnas i den större HKP 14.

Bland de taktiska systemen finns FLIR (Forward Looking InfraRed) och radar. För marina uppgifter installeras ett hydrofonbojssystem, där bojar kan fällas från helikopter och som sedan ska kunna sända över information till marinens nya fartyg av Visby-klass.

– Radarn blir av en relativt enkel typ, men FLIR-systemet kommer att vara av modernaste snitt, säger Robert Karjel.

En så kallad taktisk transponder ingår också, vilken kan användas i både civila och militära sammanhang. Detta är möjligt genom att anpassningen till olika typer av användningsområden sker genom programmering av mjukvaran, medan hårdvaran är densamma.

Det kommer även att finnas ett GPS-system i HKP 15 som möjliggör presentation av ett omvärldsläge, där exempelvis andra helikopters position presenteras i realtid. Det medger t ex flygning i förband utan visuell kontakt och utan att behöva använda radar.

Agusta-helikoptern är ungefär dubbelt så stor som en HKP 6 Jet Ranger, men den är ändå att betrakta som en relativt liten helikopter. Därför är det opraktiskt att all-

tid ha all tilläggsutrustning monterad samtidigt. Men alla HKP 15 kommer att vara förberedda för att kunna förses med bland annat FLIR, vinschanordning och kulspurtor.

Färgprover

De två interimshelikoptrarna är målade i grå respektive svart färg, medan de ordinarie helikoptrarna kommer att vara i mera traditionellt grönt kamuflage.

Det nuvarande utförandet har valts för att kunna utvärdera färgsättningens funktion i de olika roller som HKP 15 kommer att användas i.

Utomlands är helikoptrar som baseras på fartyg ofta gråmålade, medan de svart eller mörkgrönt är vanligt förekommande på de som används till markoperativa uppgifter som utförs av specialförband.

Leverans i höst

För närvarande pågår tillverkningen av de svenska helikoptrarna hos Agusta, parallellt med en beställning från Sydafrika. Leveranskontrollflygningarna beräknas inledas på sensommaren.

Enligt planerna ska därefter de 20 helikoptrarna levereras i snabb takt fram till årsskiftet. Leveranstakten kan dock komma att påverkas av hur samordningen med den sydafrikanska serien sker. ●

Trots att Agusta A 109 är en konventionell stjärtrotorhelikopter är den relativt okänslig för sidvind.

